

Indiener: College van burgemeester en wethouders

Datum: 01 september 2020

Portefeuillehouder(s): Wethouder Bolderdijk

Portefeuille(s): Begraven

Contactpersoon: J.E. Rateland

Tel.nr.: 8342

E-mailadres: rateland.j@woerden.nl

Onderwerp:

Beleidsplan Gemeentelijke Begraafplaatsen 2020 - 2030

Samenvatting:

Begraafplaatsen zijn waardevolle plekken. Gemeente Woerden beheert zeven algemene begraafplaatsen. Op de vier actieve begraafplaatsen (Meeuwenlaan en Rijnhof in Woerden, 't Spijck in Harmelen en de Van Teylingenweg in Kamerik) wordt regelmatig begraven. Op de drie passieve begraafplaatsen (Hogewal en De Brauwstraat in Woerden en Leidsestraatweg in Harmelen) wordt zelden of nooit meer begraven.

Het aantal begravingen per jaar op de gemeentelijke begraafplaatsen fluctueerde de afgelopen 10 jaar tussen circa 130 en 180 met een uitschieter in 2011 (ruim 200). Het laagste aantal was in 2016. Er zijn prognoses opgesteld voor de komende jaren. In het meest waarschijnlijke scenario blijft het aantal begravingen in de komende 20 jaar ongeveer gelijk aan de huidige aantallen. Deze prognose is verwerkt in een capaciteitsberekening voor de begraafplaatsen. Op alle begraafplaatsen tezamen is voldoende ruimte om in de periode 2020-2040 in graven en asbestemmingen te voorzien. Dit geldt niet voor iedere begraafplaats. De ruimte op begraafplaats Meeuwenlaan blijft krap en op termijn zal een dergelijke situatie zich naar verwachting ook voordoen bij begraafplaats Van Teylingenweg. Op begraafplaats Rijnhof is voldoende ruimte om de 'overloop' van de Meeuwenlaan en de Van Teylingenweg op te vangen. Op 't Spijck is naar verwachting net voldoende ruimte voor de periode tot 2040.

Onze begraafplaatsen vervullen een belangrijke maatschappelijke functie. Niet alleen om te herdenken, te begraven voor asbestemmingen of andere vormen van lijkbezorging, maar ook om elkaar te ontmoeten en troost te vinden. Begraafplaatsen maken deel uit van onze leefomgeving en gemeenschap. Niet alleen bij leven, maar ook na de dood zijn inwoners verbonden met elkaar. De dood hoort bij het leven. Deze missie is uitgewerkt in de volgende visie:

We leven in een tijd van grote veranderingen. De maatschappij verandert, evenals het klimaat. Daarnaast moet de gemeente Woerden haar huishoudboekje op orde houden. We gaan voor toekomstbestendige begraafplaatsen, plekken die worden gewaardeerd en bezocht. We bieden producten en diensten aan die blijven aansluiten bij de behoeften en wensen van onze inwoners. Ook streven we naar een kostendekkende exploitatie van begraven en asbestemmingen. Daarbij zijn de onderstaande kernwaarden van belang:

- Voor iedereen, voor alle levensovertuigingen, elke culturele achtergrond, gender, leeftijd, inkomen, talenten en beperkingen
- Voor elk wat wils, gevarieerd aanbod van graftypen en asbestemmingen
- Maatwerk
- Goede dienstverlening
- Passende faciliteiten
- Waarderen van de waarden.

Duurzaamheid is belangrijk voor Woerden. Ook op de begraafplaatsen wordt hier rekening mee gehouden.

Iedereen doet mee in Woerden. Dit wordt vertaald door aandacht voor fysieke toegankelijkheid, door communicatie en toegankelijke informatie.

Iedere begraafplaats heeft een eigen karakter. Om de visie en missie te realiseren zijn op verschillende begraafplaatsen maatregelen nodig.

Gevraagd besluit:

De gemeenteraad besluit:

1. Het beleidsplan Gemeentelijke Begraafplaatsen 2020-2030 vast te stellen met de opgenomen uitgaven/investeringen en bijbehorende lasten en baten;
2. De lasten en baten in de begroting voor het product begraafplaatsen te verwerken.

Inleiding

Waarom wordt dit voorstel nu voorgelegd?

In maart 2014 besprak de raad tijdens een consultatieronde de beleidsnotitie "Begraven en cremen in gemeente Woerden, verkenning van beleid en ontwikkelmogelijkheden" (corsanr 14i.00133). Dit was de basis voor het opstellen van een beleidsplan voor de gemeentelijke begraafplaatsen en een onderzoek naar de mogelijkheid om een crematorium in Woerden te vestigen.

De mogelijkheden voor een crematorium zijn onderzocht. Er is besloten dat de gemeente hierin geen actieve rol meer speelt. We stelden een projectplan op voor het maken van een beleids- en beheerplan voor de gemeentelijke begraafplaatsen. Hierin gaven we aan op welke vragen het beleidsplan antwoord moet geven. Het College stelde dit projectplan in februari 2016.

Het Beleidsplan Gemeentelijke Begraafplaatsen 2020-2030 is nu afgerond. Het afgelopen jaar hebben we gecontroleerd of de eerder verzamelde informatie nog actueel is. De wereld van begraven en cremen is immers volop in ontwikkeling en dit kan gevolgen hebben voor de begraafplaatsen en begraven/asbestemmingen in Woerden. Ook zijn de financiële gegevens, de gegevens van het aantal begravingen en de prognose voor de grafvoorraad geactualiseerd.

Dit voorstel staat in de Lange Termijn Agenda (LTA) vermeld onder P-016.

Participatieproces

Bij het participatieproces is onderscheid gemaakt tussen enerzijds degenen die beroepshalve betrokken zijn bij de begraafplaatsen (de uitvaartondernemers) en anderzijds de inwoners van gemeente Woerden.

Uitvaartondernemers

In de periode 2014-2017 is enkele malen met de uitvaartondernemers die op de gemeentelijke begraafplaatsen komen over het beleidsplan gesproken. Er is gesproken over de ontwikkelingen op het gebied van afscheid nemen en lijkbezorging en over de toekomst van de gemeentelijke begraafplaatsen. Tijdens de bijeenkomsten zijn de uitvaartondernemers gevraagd naar de knelpunten en pluspunten van de gemeentelijke begraafplaatsen. In februari 2020 is het concept Beleidsplan Gemeentelijke Begraafplaatsen 2020 - 2030 met de uitvaartondernemers besproken.

Klankbordgroep

Via de dorps- en wijkplatforms is gevraagd naar betrokken bewoners voor de klankbordgroep. Ook de vertegenwoordiger van de Joodse Begraafplaats in het Westdampark en leden van de Stichts-Hollandse Historische Vereniging zijn gevraagd.

Met de klankbordgroep hebben we alle begraafplaatsen bezocht en de waarden van de begraafplaatsen in kaart gebracht. Ook spraken we met hen over de toekomst van de begraafplaatsen. In februari 2020 is het concept Beleidsplan Gemeentelijke Begraafplaatsen met de klankbordgroep besproken.

Bewoners Woerden

In 2016 is een telefonische enquête uitgevoerd door een onderzoeksbureau. Het doel was informatie te verzamelen over de begraafplaatsen en het crematorium. Er zijn 400 mensen ondervraagd, de respons was 45%. De antwoorden geven een betrouwbaar beeld van de betrokkenheid van bewoners bij de begraafplaatsen, hun oordeel over de uitstraling en het onderhoud van de begraafplaatsen. Ook geeft het inzicht in de behoeften met betrekking tot begraven en/of cremieren in de gemeente.

Samen met Het Gilde is een fietstocht – met uitleg – langs de Woerdense begraafplaatsen georganiseerd.

Wat willen we bereiken?

In de missie en visie voor de gemeentelijke begraafplaatsen is vastgelegd wat we willen bereiken. Deze vormen de basis voor het beleidsplan.

De missie luidt: “Onze begraafplaatsen vervullen een belangrijke maatschappelijke functie. Niet alleen om te herdenken, te begraven, voor asbestemmingen of andere vormen van lijkbezorging, maar ook om elkaar te ontmoeten en troost te vinden. Begraafplaatsen maken deel uit van onze leefomgeving en gemeenschap. Niet alleen bij leven, maar ook na de dood zijn inwoners verbonden met elkaar. De dood hoort bij het leven.

Visie:

We leven in een tijd van grote veranderingen. De maatschappij verandert, evenals het klimaat. Daarnaast moet de gemeente haar huishoudboekje op orde houden.

We gaan voor toekomstbestendige begraafplaatsen, plekken die gewaardeerd én bezocht worden. We bieden producten en diensten aan die blijven aansluiten bij de behoeften en wensen van onze inwoners. Ook streven we naar een kostendekkende exploitatie van begraven en asbestemmingen.

Onderstaande kernwaarden zijn hierbij van belang:

- Voor iedereen, voor alle levensovertuigingen, elke culturele achtergrond, gender, leeftijd, inkomsten, talenten en beperkingen en inkomen
- Voor elk wat wils, gevarieerd aanbod van graftypen en asbestemmingen
- Maatwerk
- Goede dienstverlening
- Passende faciliteiten
- Waarderen van de waarden.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Dienstverlening en communicatie. Er wordt digitaal informatieplatform opgezet, gelinkt aan de gemeentelijke website. Via dit platform wordt praktische informatie over de begraafplaatsen gedeeld (locaties, openingstijden, tarieven, etc.) en kunnen door de rechthebbenden zaken vanuit huis worden geregeld (uitzoeken graf, regelen grafrecht, etc). Op het platform komt ook een grafzoeker: nabestaanden kunnen het graf digitaal zoeken als zij niet (meer) weten waar de overledene die zij willen bezoeken, begraven ligt.
- Meer variatie in producten en diensten om in te spelen op de ontwikkelingen door meer variatie in looptijd van grafrecht voor graven en asbestemmingen. We spelen hierop in door:
 - o Verkorten van de termijn van grafrecht van 20 naar de wettelijke minimumtermijn van 10 jaar.
 - o Verkorten uitgiftetermijn algemene (kinder)graven van 20 naar 15 jaar. Een uitgiftetermijn van 10 jaar is het wettelijk minimum, maar de ervaring leert dat de vertering van de stoffelijke resten soms iets meer tijd vraagt. We kunnen algemene graven dan ruimen na 15 jaar en deze ruimte kan dan opnieuw benut worden.
 - o Vasthouden aan de uitgiftetermijn van 20 jaar bij particuliere graven.
 - o Verlengen van grafrecht ook mogelijk maken voor 5 jaar, nu is dat minimaal 10 jaar.
 - o Bijzetting van een urn in een urnenmuur/kelder mogelijk maken voor 5 jaar, nu is dit minimaal 10 jaar. 10 en 20 jaar blijven mogelijk. Verlengen wordt mogelijk met 5 en 10 jaar.
 - o Het wordt mogelijk om grafrecht bij het verlengen in jaarlijkse termijnen te betalen. Dit tarief is hoger dan wanneer ervoor gekozen wordt om het bedrag in één keer te betalen.
- Sommige inwoners die begraven willen worden hebben behoefte om een graf te reserveren.

Dat is op nu niet mogelijk. Op de begraafplaatsen Rijnhof en 't Spijck maken we reserveren mogelijk, men kan dan kiezen uit graven die eerder uitgegeven zijn geweest. Bij het reserveren van een graf gaat direct het grafrecht in. Op de begraafplaatsen Meeuwenlaan en Van Teylingenweg kan niet gereserveerd worden. Er is hier onvoldoende ruimte.

- Iedereen doet mee in Woerden. Dit wordt vertaald door aandacht voor fysieke toegankelijkheid, door communicatie en toegankelijke informatie.
- De prognose van de begravingen op begraafplaats Van Teylingenweg laat zien dat hier waarschijnlijk niet altijd voldoende grafruimte zal zijn. We gaan de inrichting van de begraafplaats optimaliseren om meer ruimte te maken, maar de begraafplaats niet uitbreiden. Als deze (tijdelijk) vol is kan men op de andere begraafplaatsen terecht.
- Vervangen van de versleten beplanting op begraafplaats 't Spijck (in fasen) en verbeteren van de paden, zodat deze voor iedereen bruikbaar zijn.
- Onderzoek naar de funeraire en (landschaps)architectuurhistorische waarde van begraafplaats Meeuwenlaan als basis voor een herstel- en verbeterplan.
- Mogelijk maken van natuurlijk begraven op begraafplaats Rijnhof, zuidelijk deel. De inrichting/sfeer van dit gedeelte aanpassen en een groene afscheiding maken om het islamitisch gedeelte dat er nu wat verloren bijligt.
- Voor de gebouwen op begraafplaats Rijnhof scenario's opstellen en een keuze voorleggen aan het bestuur: slopen, opknappen, nieuwbouw?
- Maatregelen op de verschillende actieve begraafplaatsen om te kunnen herdenken. Monumenten voor foetussen en bewoners van gemeente Woerden die elders begraven/gecremeerd zijn. Op Rijnhof wordt een foetusveldje aangelegd, hier kunnen foetussen begraven worden.
- Begraafplaats Leidsestraatweg gesloten verklaren wanneer de graven vol zijn. Er kan dan niet meer begraven worden. Dit is een passieve begraafplaats, we gaan hier geen graven ruimen of schudden. Samen met de bewoners van Harmelen wordt we een verbeterplan voor deze begraafplaats gesteld.
- Begraafplaats De Brauwstraat gesloten verklaren, zodat er niet meer kan worden begraven.
- Maatregelen nemen ter verbetering van de duurzaamheid bij de terreinen, de gebouwen, de machines, etc. We geven informatie over een duurzame uitvaart. Ook maken we het mogelijk maken om grafmonumenten te hergebruiken. De gemeente kan dit regelen als de rechthebbende afstand doet van het graf en hiervoor toestemming geeft. Dit kan al op verschillende begraafplaatsen in Nederland.

Argumenten

- In de Wet op de lijkbezorging is vastgelegd dat iedere gemeente verplicht is – al dan niet samen met andere gemeenten – een algemene begraafplaats te hebben. Een begraafplaats waar iedereen die dat wil, ongeacht achtergrond, geloof en verleden, begraven kan worden. En dat gedurende 6 dagen in de week.
- Gemeentelijke begraafplaatsen zijn onderdeel van de openbare ruimte en in beheer van de gemeente. Het onderhoud en beheer drukt op de gemeentelijke organisatie en begroting. In het beleidsplan leggen we vast hoe we daar mee om willen gaan.
- De wereld van afscheid nemen, begraven en cremeren is volop in beweging. Er is meer behoefte aan een persoonlijke invulling van het afscheid en de mogelijkheden tot herdenken. Ook is er vraag naar andere typen graven en uitgiftetermijnen. In het beleidsplan geven we aan hoe we daar als gemeente bij onze begraafplaatsen op in willen spelen.
- Het Beleidsplan Gemeentelijke Begraafplaatsen is het kader voor de komende 10 jaar voor alle beslissingen die met betrekking tot begraven, asbestemmingen, dienstverlening, inrichting en onderhoud van de gemeentelijke begraafplaatsen.

Kanttekeningen, risico's en alternatieven

- Het streven is een kostendekkende exploitatie van de begraafplaatsen. Door de ontwikkeling van het sterftecijfer en de ontwikkeling van de aantallen begravingen op de gemeentelijke begraafplaatsen blijkt dit niet mogelijk zonder drastische maatregelen.

Financiële gevolgen van het voorgestelde besluit

In de jaren 2015-2017 was de exploitatie niet kostendekkend. In 2018 was de exploitatie meer dan kostendekkend, doordat een aantal uitgaven niet waren gedaan en er meer dan verwacht grafrechten binnenkwamen door verlenging van graven. Voor de periode 2020-2023 is in de Meerjarenbegroting een kostendeckingspercentage voorzien van circa 80%.

Om in te spelen op de ontwikkelingen en kansen die genoemd zijn in het Beleidsplan zijn in de periode 2020-2023 investeringen nodig voor een totaalbedrag van € 281.000. De totale investering wordt geraamd op € 281.000 en gespreid over meerdere jaren. Daarvan wordt in totaal een investeringsbedrag van € 200.000 geactiveerd. De lasten die uit de investeringen voortvloeien worden gedekt uit de hogere baten begraven (te weten andere cultuur begraven en natuurlijk begraven). Deze baten lopen op van € 9.200 in 2021 tot € 54.400 in 2023. Dat is een risico omdat deze baten niet zeker zijn.

Communicatie

Het raadsbesluit wordt, na het vaststellen door de raad, via de volgende kanalen bekend gemaakt:

- Persbericht
- Gemeentelijk website
- Emailbericht aan de leden van de klankbordgroep, de uitvaartondernemers en het Dorpsplatform Harmelen.

Vervolgproces

Voor de gemeentelijke begraafplaatsen gelden de Beheersverordening (Verordening op het beheer en het gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen in de gemeente Woerden) en het Uitvoeringsbesluit begraafplaatsen). Deze zijn vastgesteld door de raad en op 30 december 2010 in werking getreden. Deze zullen worden bijgesteld en ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd.

Na vaststelling van het beleidsplan wordt een beheerplan voor de begraafplaatsen opgesteld. Ook zal eind 2020 aan de raad een voorstel worden voorgelegd voor de tarieven 2021 met daarin ook de tarieven voor nieuwe typen graven/asbestemmingen.

Bevoegdheid raad:

Op grond van de Gemeentewet (artikel 110) is de raad bevoegd om beleidskaders te stellen.

Bijlagen:

- Het concept-raadsbesluit geregistreerd onder corsanummer: 20R.00764.
- Het Beleidsplan Gemeentelijke Begraafplaatsen 2020 – 2030 geregistreerd onder corsanummer: 20.013701.

Het college van burgemeester en wethouders,

Drs. M.H. Brander
Gemeentesecretaris (wnd.)

V.J.H. Molkenboer
Burgemeester